

De gouvernante

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

WENDY HOLDEN

De
gouvernante

VERTAALD DOOR

MARJA BORG

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 6007 7

© 2020 Murgatroyd Limited

© 2022 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,

Amsterdam en Marja Borg

Oorspronkelijke titel *The Governess*

Oorspronkelijke uitgever Welbeck

Omslagontwerp Margo Togni

Omslagillustratie © Elisabeth Ansley/Trevillion Images (vrouw);

Wei Huang/Shutterstock (Buckingham Palace)

Foto auteur © Laurie Fletcher

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

PROLOOG

Aberdeen, Schotland
Juli 1987

Alles was in gereedheid gebracht. Op de mahoniehouten tafel in de eetkamer lag een witkanten kleed. De gouden randjes van de porseleinen kopjes schitterden in het zonlicht dat door het erkerraam naar binnen stroomde. Naast de borden waren kleine witte servetjes klaargelegd. Zilveren taartvorkjes waren uit dozen gehaald en opgepoetst. Suikertangen, een zilveren roomkannetje en zilveren lepeltjes glansden.

In de koelte van de keuken lagen sandwiches te wachten op de mooiste schalen. Gerookte zalm, kip, ham en komkommer, allemaal met de korstjes eraf. Er waren ook ronde sandwiches met jam, de zogenoemde ‘jammunten’, die altijd favoriet waren geweest. En er waren scones en muffins en een heerlijke chocoladetaart.

Overal stonden bloemen, speciaal gekocht voor de gelegenheid. Vazen en kannen die uit donkere kasten waren opgediept, waren afgewassen en in ere hersteld. Pastelkleurige bloemblaadjes verspreidden overal hun geur en het volle aroma van de rozen vermengde zich met dat van de bijenwas.

Aan de andere kant van de hal, in de salon met het hoge plafond, stond een rijzige oude vrouw in een zachtroze jurk kaarsrecht voor het raam. Parels gloeiden om haar hals en op het erekruis dat op haar boezem was gespeld. Aan weerskanten van haar neusbrug brandden grote, schuine ogen van verlangen. Ze ademde snel en haar knokkels lagen verkrampd op de vensterbank. Haar hele wezen was gericht op het einde van de straat, waar hij uitkwam op de drukke hoofdstraat. Daar zouden haar gasten vandaan komen.

Ze waren er nog niet eerder geweest, in haar mooie, grote villa aan een van

de voornaamste straten van de stad, met huizen gebouwd van het plaatselijke grijze graniet. Bij somber weer maakte de straat een donkere indruk, maar in de zon, tegen een blauwe hemel, schitterde hij volop. En vandaag, eind juli, was zo'n prachtige, schitterende dag.

Het licht viel door het grote raam op de sierlijke stenen schoorsteenmantel waarop een rij zilveren fotolijstjes stond. Op een van de foto's waren twee lachende meisjes te zien, identiek gekleed in een rode geruite kilt met een wollen trui erboven. Het oudste meisje hield een bruine hond met spitse oren vast, terwijl het jongere meisje hem aaide. Ze stonden voor een border vol tulpen en achter hen zag je de torens van een kasteel.

Op de foto ernaast waren dezelfde meisjes te zien, nu met kroontjes op. Ze maakten een vreselijk ernstige indruk in hun lange witte jurken en capes met bontrand die als een fluwelen rivier over hen heen goldden. Achter hen stonden een man en een vrouw, ook in capes en met kronen op die zwaar waren van de juwelen. De man keek bezorgd maar de blik van de vrouw bezat een ijzeren kracht.

In de stilte van de salon bleef de oude dame wachten. Af en toe slaakte ze een opgewonden zucht, alsof een langgekoesterde droom elk moment kon uitkomen. Misschien zou het dit jaar dan eindelijk gebeuren. Ze gaf de hoop nooit op. Het was die hoop die maakte dat ze elk jaar weer het zilver oppoetsde, zorgvuldig bloemen uitkoos en sandwiches sneed.

Het enige geluid dat was te horen was het getik van een staande klok. In de open haard tussen de alkoven dansten vlammen. Het mocht dan wel zomer zijn, maar in grote Schotse huizen kon het kil zijn, en in Schotse kastelen nog veel killer. Dat wist zij als de beste.

De vrouw hield haar adem in. Het was zover. Op de hoofdweg die vanaf het vliegveld liep kwam een limousine in beeld. Dat moest de politie-escorte zijn. Haar gasten zouden in de wagen daar direct achter zitten. De oude handen grepen de vensterbank nog wat steviger beet. Ze meende achterin de bleke flits van een vertrouwd gezicht te ontwaren.

Op de voorbank van de tweede auto opende een ouderwets uitzierende jongeman een aktetas. Hij deed het werk nog niet zo lang en aan zijn bewegingen te zien was hij nerveus. Hij pakte een vel papier uit de tas en draaide zich in zijn streepjespak om naar de achterbank, waar twee donkerharige vrouwen van middelbare leeftijd zaten die veel op elkaar leken.

Een van de vrouwen was zwaar opgemaakt en diep gebruind, en ze droeg een felrode jurk met theatrale witte sieraden. De andere vrouw ging conservatiever gekleed; ze droeg een zachtbruine twinset, een kilt en een dubbele parelketting. Haar haar rees als een donkere golf op van haar voorhoofd.

De nieuwe adjudant schraapte eerbiedig zijn keel. 'Als u mij het toestaat, ma'am, dan wil ik u er graag op wijzen dat we zo langs een straat rijden waar een voormalig personeelslid van de koninklijke hofhouding woont.'

De vrouw in de twinset had uit het raampje zitten kijken. Nu richtte ze haar aandacht op de adjudant.

'Ze heet Marion Crawford. Ze zegt dat ze zestien jaar uw gouvernante is geweest. Er is me verteld dat ze ieder jaar schrijft om u te vragen een kop thee bij haar te komen drinken wanneer u op weg bent naar Balmoral.' De adjudant zweeg. 'Ik dacht dat u misschien...'

De gebruinde vrouw begon schril te lachen. 'Brieven van Marion Crawford kunnen maar beter met een heel lange tang worden aangepakt!' Ze keek haar zus geërgerd aan. 'Toch, Lilibet?'

Er kwam geen reactie. De chauffeur remde voorzichtig iets af. Een blauw straatnaambordje kondigde de straat van de oude vrouw aan.

In het huis, achter het glanzende raam van de salon, stond de vrouw fanatiek te wuiven met haar gerimpelde hand. De auto's waren langzamer gaan rijden! Eindelijk, na al die jaren, zouden ze haar straat in rijden en dan haar oprit op! Ze had het hek al opengezet, zoals ieder jaar.

'Lilibet!' herhaalde de vrouw in de felrode jurk op bazige toon.

I

Edinburgh, 1932

Het was donker in het klaslokaal. Alles was bruin, van de tafels met hun kleppen en inktkokers tot de houten schoolbanken en plankenvloer. Bruin was de zware bakelieten klok en bruin was de lijst van het schilderij van koning George v met zijn uitpuilende ogen en koningin Mary met haar strenge gezicht. Een bruinleren riem, of knoet, bungelde aan de knokige hand van de schoolmeester. De riem zag er versleten uit, alsof hij vaak werd gebruikt.

Marion kromp ineen bij de aanblik. Lijfstraffen hoorden naar haar mening niet thuis in moderne schoollokalen. Net zomin als dr. Stone zelf trouwens, de broodmagere schoolmeester in zijn zwarte gewaad wiens les ze bijwoonde. 'Ik had een veel ouder iemand verwacht,' had hij haar als begroeting toegebeten. 'En daarbij een man!'

Marion zou niet weten waarom miss Golspie, de directrice, haar naar dit soort school had gestuurd om een les bij te wonen. Glenlorne was de duurste privéschool van Edinburgh, bedoeld voor de zonen van de rijken, die dan daarna naar de belangrijkste kostscholen zouden gaan. En miss Golspie wist best dat dat Marion niet echt aantrok. Haar belangstelling ging uit naar de sociale klasse helemaal onderaan de ladder.

Het hielp er ook niet aan mee dat dr. Stone continu naar haar kapsel keek, er al zijn opmerkingen toe richtte, alsof hij haar wilde bespotten. Het was de bedoeling geweest dat haar korte coupe haar een chique, modieuze en gemancipeerde uitstraling gaf, maar misschien zag ze er wel uit als een gevild konijn.

'Ga achterin zitten,' zei dr. Stone tegen haar kapsel.

Marion vermande zich. Ze had er genoeg van. Zij had tenminste nog haar, hoe kort dan ook. Over zijn onsmakelijke gelige schedel daarentegen lagen slechts een paar vettige slierten gedrapeerd. ‘Als u het niet erg vindt,’ deelde ze hem op kordate toon mee, ‘woon ik de les liever voorin bij.’

Ze keek om zich heen en zag een lege stoel in een donkere hoek staan, met de voorkant naar de muur. Door de houten spijlen van de rug was een hoge witte kegelvorm te zien. Toen ze dichterbij kwam, zag ze er de letter ‘S’ op staan. Ze knipperde met haar ogen. Dat kon toch niet? In deze tijd nog?

‘Dus u wilt op de strafstoel plaatsnemen?’ Het sarcasme droop van zijn stem.

Marion gaf geen antwoord. Ze nam de vernederende punthoed tussen haar vingers en liet hem losjes op de grond vallen. Daarna pakte ze de stoel, ging er kalm op zitten en glimlachte naar de klas. Twee rijen jongens staarden haar met grote ogen aan.

Dr. Stone sloeg de riem met een hard petsgeluid tegen zijn handpalm. De jongens schoten rechtop op hun stoelen. ‘Dit,’ zei hij met duidelijke tegenzin, ‘is juffrouw Crawley.’

‘Goedemorgen, juffrouw Crawley,’ riepen de jongens in koor.

‘Crawford,’ verbeterde ze hen vriendelijk. Ze had eigenlijk verwacht dat ze meteen een hekel aan die kleine Schotse Fauntleroy's zou hebben, maar in plaats daarvan had ze medelijden. Ze zagen er zo schattig uit in hun kleine grijze blazertjes. Ze verdienden beter dan deze oude sadist.

Weer een pets van de riem op de handpalm. Weer schoten de jongens omhoog. ‘Juffrouw Crawley leert voor onderwijzeres en als onderdeel van haar opleiding zal ze onze aardrijkskundeles bijwonen.’ Er lag een minachtende nadruk op de woorden ‘onderwijzeres’ en ‘opleiding’.

Vanonder hun petten namen de jongens haar nog steeds nieuwsgierig op. Marion bleef opgewekt glimlachen. Let maar niet op dat lompe oude fossiel, wilde die glimlach zeggen. Vrouwen mogen tegenwoordig ook opleidingen volgen, een vak leren. Vertel dat ook maar aan jullie zusjes! Aan jullie moeders!

Dr. Stone, die de riem even had weggelegd, schreef iets op het schoolbord. Het krijtje kraste onder de beweging van zijn knokige gele hand. *Het Britse Rijk*, stond er in een slordig handschrift. Vervolgens pakte hij een lange dunne stok van de tafel onder het schoolbord. Uit het collectieve scherpe in-

ademen maakte ze op dat ook dit voorwerp van tijd tot tijd als strafwerktuig werd gebruikt.

Het rietje tikte op het glas voor de grote wereldkaart. ‘Zien jullie een kleur die overal voorkomt?’ snauwde Stone.

Er gingen wat handen omhoog. ‘Bedoelt u roze, meester?’

Het stalen brilletje begon triomfantelijk te glimmen. ‘Inderdaad! Roze is de kleur van het Britse Rijk! Er is geen enkel continent waar onze grootse en glorieuze natie geen gebieden bezit!’

Marion verschoof op haar stoel. Ze werd altijd ongemakkelijk bij het horen van dit soort ouderwets patriottisme.

‘Dus zelfs als je dáár bent’ – het rietje landde op de westkust van Afrika – ‘ben je nog een Brits onderdaan.’

‘Dus die mensen zijn net zoals wij, meester?’ vroeg een klein jongetje voorzichtig. Hij kromp ineen toen Stone hem woedend aankeek.

‘Ze zijn totaal niet zoals wij! Ze zijn koloniale onderdanen!’

‘Maar wat is dan het verschil, meester?’

‘Ze zijn onbeschaafd!’ beet Stone hem toe.

Eenmaal terug op Moray House College liep Marion direct door naar het hoofd van de school. Haar hakken tikten door de naar boenwas geurende gangen, terwijl haar hart bonkte van verontwaardiging.

‘Binnen.’

Het kantoor van miss Golspie was licht en modern, met eikenhouten panelen, overvolle boekenplanken en kleurige kleden, schilderijen en vazen.

Miss Golspie was net zo modern als haar kamer; ze droeg een ruimvallende jurk in een felgekleurd abstract patroon en had een kort, grijs, goed geknipt kapsel. Haar aantrekkelijke, intelligente gezicht verried verwondering toen ze Marion aankeek. ‘Mijn lieve Marion. Je bent helemaal bleek.’ Ze hief een kleurig kopje op. ‘Thee?’

‘Graag.’

Miss Golspie pakte haar Clarice Cliff-theepot en schonk nog een kop in. Terwijl ze hem aan Marion gaf, gebaarde ze naar de grote oranje bank in de erker. ‘Ga zitten en vertel me hoe het is gegaan.’

Marion ging zitten en vertelde het haar. Alles had haar tegen de borst gestuit, maar vooral het woord ‘onbeschaafd’. ‘Het is helemaal verkeerd om

zo over mensen te praten,' zei ze boos. 'We zijn allemaal gelijk. Dat zouden we tenminste moeten zijn. Hoeveel andere onderwijzers leren kinderen nog steeds van die ouderwetse opvattingen vol vooroordelen?'

'Heel wat, denk ik zo,' zei miss Golspie droog. 'Op dat soort scholen wel tenminste.'

Marion wierp haar een woedende blik toe. 'Op zo'n soort school zou ik nooit kunnen werken!'

De directrice zette haar kopje weer op de schotel. 'Lieverd, je kunt sommige opvattingen niet zomaar negeren alleen omdat ze je niet bevallen. Anders winnen die opvattingen het. Als je dingen wilt veranderen, moet je je mond opendoen en het goede verdedigen.'

'Zo klinkt het alsof het een oorlog is,' mompelde Marion.

'De strijd tegen onwetendheid is ook een oorlog.'

In de daaropvolgende stilte nam Marion een slokje thee. Hij had een ongewone geur, een beetje rokerig.

'Lapsang souchong,' zei de directrice glimlachend toen ze de bevreemde blik op Marions gezicht zag. 'Daar ben ik echt van gaan houden toen ik in China les gaf.'

Het leven van miss Golspie was vol avonturen geweest die haar exotische smaak en geëngageerde persoonlijkheid hadden gevormd. Ze was de meest geïnteresseerde en interessante vrouw die Marion kende, vol energie en ideeën, een voortdurende bron van inspiratie voor haar leerlingen. Ze was waarschijnlijk van dezelfde leeftijd als dr. Stone, maar dat was dan ook meteen de enige overeenkomst tussen hen. Het was verbazingwekkend om te bedenken dat die twee zich op dezelfde planeet bevonden en ook nog eens in dezelfde stad, waar ze hetzelfde beroep uitoefenden.

'Waarom hebt u me naar Glenlorne gestuurd?' Ze was inmiddels voldoende gekalmeerd om die vraag te kunnen stellen. 'Dat is niet echt iets voor mij.'

De directrice keek haar met haar heldere donkere ogen aan over de rand van haar theekopje. 'Nee, achterbuurten, dat is meer iets voor jou.'

Marion wierp haar een snelle blik toe. Miss Golspie had haar tot nu toe altijd gesteund in haar ambitie om daar later les te gaan geven. 'Ja,' zei ze kortdaat. 'Iemand moet het daar toch doen?'

Drie jaar na de beurskrach en de economische tegenspoed die daaruit was voortgevloeid, dachten velen nog steeds dat de armen hun toestand voorna-

melijk aan zichzelf te wijten hadden. Maar zelfs als dat zo was, iets wat Marion betwijfelde, dan was het beslist niet de schuld van de kinderen. Puur uit beroepsmatige nieuwgierigheid was ze een keer naar de stinkende sloppen van Grassmarket gegaan, een van de beruchtste achterbuurten van Edinburgh, maar haar medelijden en woede hadden ertoe geleid dat ze iedere zaterdag weer terug was gegaan. De smerigheid en stank waren al erg, maar waar ze het meest van was geschrokken, was wat armoede met de geest deed. Kinderen uit de achterbuurten konden zich moeilijk concentreren, ze waren traag van begrip en vanwege hun ondervoeding konden ze slecht zien en horen. Ze deden er tijden over om één eenvoudig boek te lezen. Bijna iedereen was analfabeet, hetgeen betekende dat de kans om zich aan Grassmarket te ontworstelen, een baan te krijgen en iets wat op een waardevol leven leek, zo goed als nihil was. Tenzij zij er iets aan ging veranderen.

Miss Golspie nam haar bedachtzaam op. 'Ik begrijp waarom je dat wilt. Maar hoe zit het met het andere uiteinde van de ladder?'

'De rijken?' vroeg Marion verbaasd. 'Die hebben mijn hulp niet nodig.'

'Weet je dat wel zeker?'

'Natuurlijk. Ze zijn de elite. Ze hebben al alle mogelijke voordelen.'

'Ze hebben dr. Stone,' hielp de directrice haar herinneren. 'En je zei net nog dat je medelijden had met de kinderen in zijn klas.'

'Dat is ook zo. Heel erg zelfs.'

'Wat voor voordeel zou je dat dan willen noemen?'

Marion dacht even na. 'Ik begrijp niet goed waar u heen wilt,' zei ze toen.

Isabel Golspie leunde naar achteren in haar stoel en glimlachte. 'Waar ik heen wil,' zei ze, 'is iets behoorlijk radicaals. Ik probeer je duidelijk te maken dat, hoe bewonderenswaardig het ook van je is om de onderklasse te willen helpen, de hoogste klasse je ook nodig heeft. En als jij hen kunt helpen, kunnen zij de anderen weer helpen.'

Marion begreep er helemaal niets meer van. Maar als miss Golspie bedoelde dat ze op Glenlorne moest gaan werken, dan kon ze dat vergeten.

De directrice nipte kalm van haar thee. 'Je hebt nu gezien hoe het er op zo'n school voor de elite aan toegaat. Die kleine jongetjes zullen op een dag de macht in handen krijgen. En een van de belangrijkste invloeden in hun jeugd is dan dr. Stone geweest. Hoe komen we zo ooit tot een rechtvaardige maatschappij?'

Marion staarde in haar kopje, naar het bruine plasje thee waarvan ze de naam alweer was vergeten. Maar wat ze niet vergeten was, was de riem, de strafstoel, de angst op de gezichten van de jongens. 'Ik wil in achterbuurten werken,' zei ze koppig.

'En dat is precies waarom je de rijken zou moeten onderwijzen,' opperde miss Golspie. 'Want wie moet hun anders vertellen hoe de arme mensen leven? Wie moet hun vertellen wat feminisme en sociale rechtvaardigheid zijn, wat gelijke kansen zijn en al die andere dingen die je aan het hart gaan? Van dr. Stone zullen ze dat niet leren, dat is een ding dat zeker is.'

2

De dag daarop was het zaterdag, de dag waarop Marion naar de achterbuurten ging. Zoals altijd wanneer ze Grassmarket bezocht, trok ze haar mooiste kleren aan. De kinderen die er woonden zagen al genoeg smerige vodden. Ze wilde hun leren dat er ook andere dingen waren, hen opvrolijken met haar leukste, kleurigste kleren.

Haar nieuwe roze jurk zwiepte bevredigend om haar knieën. Je kon nergens aan zien dat ze het patroon gratis bij een blad had gekregen. Haar moeder was handig met naald en draad en de lage taille viel perfect. En de lengte van de rok was zodanig dat haar slanke benen er prachtig in uitkwamen.

Ze liep snel, alsof ze met die snelheid de woorden van miss Golspie achter zich zou kunnen laten, woorden die de hele nacht in haar dromen door haar hoofd hadden gespookt. Ze begreep wat de directrice bedoelde, en zoals altijd bij haar was het ook slim bedacht. Maar zelf wilde ze zich nu eenmaal inzetten voor de armen van Edinburgh.

Ze wilde de straat oversteken en deed nog net op tijd een stap naar achteren. Er schoot een auto langs, een en al glimmend lak met daarop het koninklijke wapen. Omdat het nog niet zo lang geleden had geregend, lagen er plassen in de goot waar de banden zich doorheen ploeterden. Een golf van modderig water stooft op en haar jurk en kousen kwamen onder de spetters te zitten.

Marion vloekte binnensmonds. Ze keek de auto na die in de verte glom, op weg naar het paleis in Holyrood. Aan beide kanten van de straat stonden mensen hem na te staren. Zou de koninklijke familie soms weer een tijdje

in het paleis verblijven? Ze dacht aan het portret van George v aan de muur van dr. Stone. Had de koning met de uitpuilende ogen haar jurk verpest? Ze kreeg spontaan een oprisping van hartstochtelijk antikoninklijke gevoelens.

‘Misschien helpt dit.’ De stem kwam van achter haar. Een jongeman hield een verkreukelde zakdoek voor haar op.

‘Dank je.’ Zonder de man aan te kijken, pakte ze de zakdoek snel van hem aan. Haar jurk was nu het voornaamste. Maar terwijl ze depte, ging haar blik steeds van de vuile stof naar de schoenen naast haar op de stoep. Het bruine leer was versleten en één veter zat los. Maar de schoenen waren van goede kwaliteit, duur.

‘Ik zal me even voorstellen,’ zei hij. ‘Ik ben Valentine.’

‘Valentine?’ Ze stopte met deppen en keek hem aan. Twee heldere donkere ogen keken terug. ‘Zoals van de valentijnskaart?’

‘Dat zegt iedereen,’ antwoordde hij onverstaanbaar. ‘Maar eigenlijk is het Valentine zoals uit *De twee Veronezen*.’

Ze ging rechtop staan. ‘Dat toneelstuk heb ik nooit gezien.’

‘En ook dat zegt iedereen. Hoe heet jij?’

‘Marion.’

‘Als die uit Robin Hood?’

‘Dat zegt iedereen.’ Dat was helemaal niet zo, maar dat hoefde hij niet te weten.

Hij grinnikte.

Hij was bijzonder aantrekkelijk. Hij had iets knisperends, iets energieks. Hij was kleiner dan zij, dat gold voor de meeste mannen, maar zag er sterk uit. Zijn haar was dik en donker en er hing een glanzende lok voor een van zijn ogen, wat hem een jongensachtig uiterlijk gaf, hoewel ze gokte dat hij ongeveer van haar leeftijd was, tweeëntwintig. Bij zijn versleten schoenen droeg hij een oud tweedjasje, een gekreukte broek en een rode sjaal die op-gloeide als een vlam. Hij had een grote groene canvas tas bij zich die met een flap dichtging. Wat er ook in zat, het zag er groot en zwaar uit. Boeken misschien?

‘Ben je soms student?’ vroeg ze. Het stikte op de universiteit van de brallerige jongemannen die over straat liepen alsof ze er de baas waren.

Hij knikte. ‘Ik beken.’

‘Engels, schat ik zo.’

‘Nou, eigenlijk studeer ik geschiedenis.’

Ze rolde met haar ogen. ‘Ik bedoelde dat jij Engels bent.’ Hij had in elk geval een Engels accent, alleen niet van het kille, afgemeten soort. Zijn stem was laag en warm en er zat een barstje in dat bijzonder aantrekkelijk was.

Hij keek haar teleurgesteld aan. ‘Is dat zo duidelijk?’

‘Nou, je klinkt in elk geval niet Schots.’

‘Nee, dat is een zeer lastig accent,’ zei hij droog. ‘Zelfs voor de Schotten. De mensen in Glasgow lijken er grote moeite mee te hebben.’

Ze begon te lachen, wat hem wel leek te bevallen.

‘Ik kom uit Londen,’ zei hij. ‘Ben je daar weleens geweest?’

Ze schudde haar hoofd. Ze was nog nooit Schotland uit geweest. Ineens voelde ze zich bekrompen en provinciaals. ‘Ik moet gaan.’

‘Mag ik met je meelopen?’ vroeg hij.

Ze keek hem aan. ‘Waarom?’

‘Omdat je mooi bent?’

Ze moest weer lachen. Wat een charmeur. Ze was niet mooi. Ze had wel leuke grote ogen en leuk kastanjebruin haar, al droeg ze het nu dan heel kort. Dat stomme kapsel ook. Nu viel extra op dat haar neus een beetje aan de grote kant was en dat ze ook te lang en te mager was. Waterstraal, noemde haar moeder haar.

Nou ja. Ze was niet van plan de kost te verdienen met haar uiterlijk. Tegenwoordig hadden vrouwen meer keuzes dan dat.

‘Je haar zit leuk,’ zei Valentine, wat onwillekeurig voor een golf van opluchting bij haar zorgde. Ze glimlachte om hem te bedanken en liep toen weg.

Hij kwam naast haar lopen. Dat was onverwacht, maar niet onwelkom.

‘Waar ga je naartoe?’

‘Naar Grassmarket.’

Zijn donkere ogen gingen wijd open. ‘Woon je daar dan?’

Ze had zin om hem te plagen, maar uit haar mond kwam de waarheid. ‘Nee, ik geef daar in mijn vrije tijd les.’ Zo, nu zou hij haar verder wel met rust laten. De meeste mensen vonden haar belangstelling voor achterbuurten schokkend.

Hij bleef echter naast haar lopen en hing de zware tas om zijn andere schouder. ‘Daar ben ik diep van onder de indruk.’

Ze kreeg het gevoel dat ze zich moest verdedigen. ‘Nergens voor nodig.’

zei ze stijfjes. 'Ik leer voor onderwijzeres. En ik heb bijzondere belangstelling voor kansarme kinderen.'

Nu zou hij toch wel weggaan? Maar nee, hij liep nog steeds naast haar. 'Echt?' vroeg hij opgewekt. 'Fascinerend, zeg!'

'Zo kun je het ook noemen,' beaamde ze.

Ze waren nu bijna bovenaan de Royal Mile gekomen. Het weer was volledig omgeslagen en de lucht was helderblauw. In het noorden schitterde de Firth of Forth als een tapijt van saffier. In het zuiden verhief de kale kolos van Arthur's Seat zich boven de kasteeltorens en torenspitsen. Boven de brede zwarte stenen poort van het kasteel glom het gouden wapenmotto in de zon: NEMO ME IMPUNE LACESSIT.

'Niemand provoceert mij straffeloos,' vertaalde Valentine hardop.

'Of,' zei Marion, 'zoals de Schotten het zouden zeggen: "*Dinna mess wi me*", bemoei je niet met ons, want anders zul je wat beleven!'

'Dat heeft niet geholpen,' bracht hij haar in herinnering. 'Koningin Mary en Charles I zijn onthoofd. En James II en Bonnie Prince Charlie zijn hun koninkrijken kwijtgeraakt. Die daar... ' vervolgde hij met een knikje naar Hollywood, aan het andere eind van de lange straat, 'kunnen maar beter op hun tellen passen.'

Marion wierp een blik op haar jurk. De vochtige, grijs bemodderde zoom plakte aan haar knokige knieën. 'Zo is dat,' beaamde ze. 'Moet je zien wat ze met mijn jurk hebben gedaan.'

'Daar heb ik het niet over,' zei hij. De plagerige toon was verdwenen en hij klonk lichtelijk ongeduldig.

Onder zijn zwarte bos haar had zijn gezicht een serieuze uitdrukking gekregen. Ze zag dat hij prachtige gelaatstrekken had met uitstekende jukbeenderen, en zijn lippen waren welgevormd en vol.

'Waar heb je het dan over?' vroeg ze. 'Waarom moeten ze dan op hun tellen passen?'

'Vanwege de internationale proletarische revolutie,' verklaarde hij.

Er trok een opwindend schokje door haar heen. 'Ben jij een republikein?'

'Komt in de buurt.' De donkere ogen schitterden. 'De monarchie is een onderwets instituut. Hoe kun je een systeem rechtvaardigen waarbij privilege, macht en positie puur gebaseerd zijn op waar je wieg toevallig heeft gestaan? Zoiets hoort niet thuis in de moderne wereld.' Hij zweeg even en voegde er